

Eesti Keele Instituut

Eesti Keele Instituut

„Võõrsõnade leksikoni“ 8. trükist

24.–25. aprillil 2013

Väike-Maarjas

Tuuli Rehemaa

VÕÖR. SÕNADE LEKSIKON

Eduard Väari, Richard Kleis, Johannes Silvet

Seitsmes, täiendatud trükk sisaldab üle 40 000 märksõna.

Uustrükki on täiendatud u 4000 märksõnaga, täpsustatud on paljude märksõnade etümoloogiat ja tähendust uuemate allikate põhjal.

Märksõnaartiklis antakse võõrsõna etümoloogia, selgitus ja paljudel juhtudel ka sagedamini kasutatavad sõnaühendid. Vajaduse korral viidatakse teistele, tähendust täpsustavatele märksõnadele.

Leksikonis on ka valik laensõnu eeskätt nende päritolu näitamiseks ning rohkesti eesti keeles kasutatavaid tsitaatsõnu ja -väljendeid, mille puhul antakse ka hääldus.

KIRJASTUS VALGUS

Eesti Keele Instituut

VÖÖR. SÕNADE LEKSIKON

„Vöörsõnade leksikon” on mõeldud kõigile, kes tunnevad huvi vöörsõnade õigekirja, tähenduse, käänamise-pööramise või päritolu vastu.

Kaheksas, Eesti Keele Instituudis põhjalikult ümbertöötatud trükk sisaldab ligi 40 000 märksõna, 1000 allmärksõna, valiku enamkasutatavaid lühendeid, sententse ja väljendeid.

Lisatud on uusi vöör- ja tsitaatsõnu. Uuendatud ja täiendatud on sõnaseletusi ning viitamissüsteemi, täpsustatud ja täiendatud sõnade etümoloogiat. Hääluse märkimine on varasemast kasutajasõbralikum.

Leksikonil on põhjalik eessõna ja kasutusjuhend. Siinne väljaanne on esimene eestikeelne vöörsõnakogu, mis esitab ka morfoloogilise info: käänamise ja pööramise ning muuttüübistiku. Ortograafia ja morfoloogia on üldjuhul kooskõlas eesti kirjakeele normi aluseks oleva „Eesti õigekeelsussõnaraamatu” uusima versiooniga.

EESTI KEELE INSTITUUT / KIRJASTUS VALGUS

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Morfoloogiline info

lilangeni <lilangeni 17~16 s>, st ains os
lilangeni ~ lilangenit

amnioodid pl <amni|`oot -oodi -`ooti 22e s>

skaipima <sk`aipima skaibib 28 v>

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Morfoloogiline info

ÕS 2006: **he.tiit** <20:-tiidi, -.tiiti>

VL 2012: **hetiided** pl <het|`iit -iidi -`iiti 22e s>

ÕS 2006: **bikiinid** <*mitm* 20:-.kiinide, -.kiine
(*ja* -.kiinised)>

VL 2012: **bikiinid** plt <bik|iinid -`iinide 22e
s>

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Morfoloogiline info

Liitsõnad ja tähenduslikud komponendid:

halogeenlamp <+ l`amp lambi l`ampi 22e
s>

hiropteroloogia <+ l`oogia 1 s>

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Morfoloogiline info

morfonoloogiline transkriptsioon:

- 1) silbi III välde, nt ef`ekt, klus|`iil, m`aania
- 2) ebareeglipärane rõhk, nt abrakad´abra,
mas´urka, sün´optik

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Sõnaliigid

stopp <st`opp *interj*; st`opp stopi st`oppi 22e
s> (< ingl *stop* seisma panema, peatama;
peatatus) •

1. *interj* seis!, peatu!, pea kinni!;

2. *s* seisak, peatus; TEHN seiskar, vt ka
autostopp

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükkis

Etümoloogiline info

7. trükk:

mammut (jakuudi k, maa sees elav)

8. trükk:

mammut (sks *Mammut* < vn МАМОУТ,
МАММУТ VAN < jakuudi *mamut* maa sees
elav v mansi *mang ont* maa sarv)

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Etümoloogiline info

hiropteroloogia (< uusld *Chiroptera*
käsitiivalised < kr *cheir* käsi + *pteron* tiib +
-loogia)

-loogia <+ l`oogia 1 s> (< kr *logos* sõna, kõne, õpetus)

homograaf (< *homo-* + *-graaf*)

homo- (kr *homo-*) • sama-, ühesugune, võrd-

-graaf <+ gr`aaf graafi gr`aafi 22e s> (< kr *graphō* kirjutatan, joonistan) •
-kirjutaja, -jäädvustaja; (kirjutamis)seade, -riist

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Viitamine

Vt-viide: **boikoteerima** vt *boikottima*

labor vt *laboratorium*

Noolviide: **naftaliin** VAN → *naftaleen*

ylang-ylang (ingl) → *ilang-ilang*

antropogeenia → *antropogenees*

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Viitamine

Seletuses esinevad viited, nt

fritüür 1. KOK kuum rasvaine; rohkes
rasvaines praetud toit; 2. → *fritter*

passiivne 1. mittetegev, loid, **vastand**
aktiivne

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Viitamine

7. tr: tekiila → *tequila*

8. tr: **tekiila** vt *tequila*

tequila [tekiila] (< hisp pn *Tequila*, linn Mehhikos), **tekiila** <tekiila 16 s>

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Hääldus

7. trükk:

commedia dell'arte [kome'__a'r_]

8. trükk:

commedia dell'arte [kommeedia dell·arte]

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükkis

Hääldus

7. trükk:

ab ovo usque ad mala [õvo ũskve m̄ala]

8. trükk:

ab ovo usque ad mala [ab oovo uskve ad maala]

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Sõnavara - välja jäetud

**etümoloogiasõnastikku rändasid nt
kuningas, kunst, masin, nekrot, paber,
pagas, papp, park, pihtima, pipar, pirn,
plaat, plekk, post, sehvt, soldat, tort,
velsker, vaas, vagun, vorm jne**

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Sõnavara - välja jäetud

võõrkeelseid sõnu-väljendeid, nt

inglise *potato chips, car, town,*
football

prantsuse *baisse, eh bien*

itaalia *bambino* jne

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Sõnavara – välja jäetud

unikaalseid ja ununenud sõnu, nt
rutinöör, mesonett, relegeerima jne

kodunemata mugandeid, nt

kariooka (on märksõna *carioca*),

kafeteeria (on *cafeteria*) jne

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Sõnavara - lisatud

rahvaid-hõime, nt afgaanid, sanid,
etruskid, tšuudid jt

looma-linnu-taimenimetusi, nt aaga,
laar, enoki, *shea* jt

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Sõnavara - lisatud

toidunimetusi, nt *nacho*, hinkali ~ hinkaali,
hummus, tortelliin, *quiche*

võõrtuletisi, nt skaipima, guugeldama,
hängima, ruulima

uuemaid mõisteid, nt aašram, *abayah*,
barista, *headhunter*, traik, ökodukt

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

Tähendused ja seletused

7. tr:

parkuur (< pr *parcours* jooks, matk)
takistussõidurada ratsaspordis

Muudatused „Võõrsõnade leksikoni” 8. trükis

8. tr:

parkuur <park|`uur -uuri -`uuri 22e s> (pr *parcours* liikumine, läbisõit, jooks) • SPORT

1. takistussõidurada ratsaspordis;

2. (pr *parkour* < *parcours*) harrastussport, milles on oluline (enamasti linnaruumis) otse ja kiiresti, takistusi ületades jõuda võimalikult kaugemale